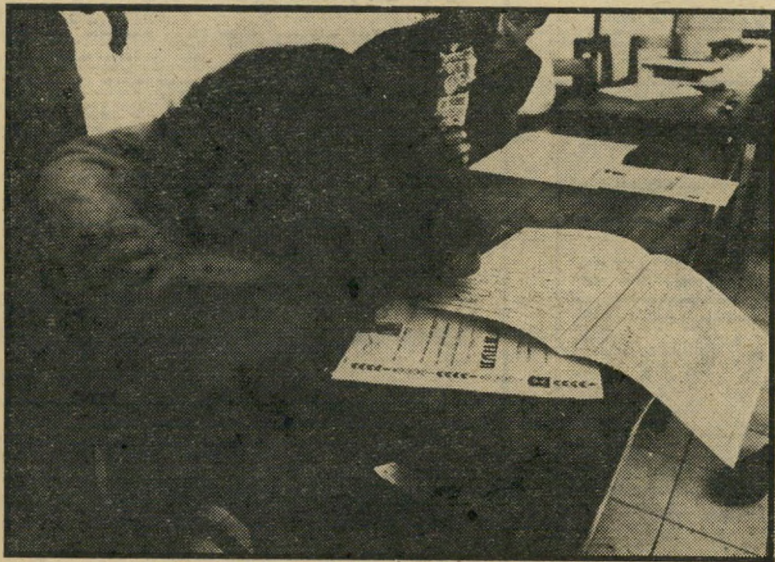

שני מאושרים שקיבלו תעודות הערכה, משווים את הערות המורים מבלי להתבייש. "פעם, כשהיו נותנים ציונים, הם אומרים, 'היינו מחביאים את התעודות שלנו, כי היינו מתביישים בציונים הגרועים'."

ואחד מאוכזב מהערה בתעודה. מרבית התלמידים מקבלים את ההערות המילוליות באופן חיובי, ומשתדלים ללמוד מהן. מיעוט קטן מקבל אותן באופן אישי, למרות שהן מכוונות אל עבודתו של התלמיד, ולא לאישיותו.

ללמוד בכיתה. לכמה ילדים יש באמת תודעת לימודים? כמה גאונים יש כאלה, גם בינינו המבוגרים, שיכולים ללמוד בלי ציונית ותעודות? ומה בנוגע לרוב הדור מס, הרוב הבינוני, שמוכרח ללמוד. אחרת הוא נרדם מרוב ניוחותא?

אומרים: "בלי ציונים האווירה אינה ראויה מתחים ואפשר ללמוד בניהותא. השאלה מי בכלל יכול ללמוד בניהותא? את הרוב צריך להמריץ. וציון הוא ממריץ למדוד מהערכות. מי יודע מה תלמיד יכול ללמוד מהערכות. מי ערב לי, שלא פירש את דברי המורה כמו שנעים לו לפרש?" אומרת המורה, שהיא בעלת ותק של יותר מ-20 שנה: "לכתוב הערכה ברוח

הספקנים, איך עצלנות אנושית של מורה תביא אותו לרשום הערכה בצורה אוטורי מטית ומה, אם כן, הועילו חכמים בתקנתם?

גן-עדן

של שוטים

ב מחנה המחייבים ניצב בכל הלהט המורה להתעמלות בבית-הספר תל-נורדאו. בני קונפורטי. "למה להדביק חור תמות על ילדים קטנים?" הוא שואל. "למה כבר לחנך אותם להישגיות? האם בלי הישגיות אין הישגים? למה שמגמת הלימוד תהייה לקראת תעודה ולא לקראת

הפרגוגים, שיוזמו את השיטה החדשה. מע זה לא יצטרך עוד התלמיד לחשוש מלהיביא תעודה לא-טובה הביתה. התעודה תהייה דל מלהיות טובה או לא-טובה. היא תאפי שר לתלמיד ולהורה לעקוב באופן ענייני אחרי הישגיו ובעיותיו של התלמיד, מבלי להשתמש בתוויות כמו "טוב מאד", "טוב" או "חלש".

האבא והברזל

המלובן

ב קרב המורים נחלקו הדעות סביב השיטה החדשה. נראה כי מרבית המורים אמנם תומכים בה, ורק מיעוט מתנגדיים, אך גם בקרב המחייבים קיימות הסתייגויות והצעות ליעול ולשיפור השיטה. צוות העולט הזה יצא, אפוא, לבדוק את הלך הרוחות בבית-הספר הוותיק תל-נורדאו ובכמה בתי-ספר באזור המרכז. בית-הספר תל-נורדאו אימץ את השיטה החדשה בנורעות פתוחות. מנהל בית-הספר, יצחק מילוא, רואה בה גאולה אמיתית לתלמידיו. "אין בכלל אפשרות לישנות בין המצב הקודם לנוכחי", הוא אומר. "תראה את התלמידים, תראה איך הם קורנים מאושר עם התעודה ביד. אין יותר בכי, אין אכזבה ואין טענות. כל תלמיד קורא בתעודה הערכות אישיות, בלי קשר לתלמידים אחרים, והוא יודע בדיוק למה התכוון המורה כשהוא כותב לו להגביר את מאמציו בשטח מסוים. פעם, כשיקבל, מספיק, מה הוא למד מזה? על איזה דרכים לשיפור המצב זה הצביע בפניו?"

בונים מישפטים לא נכונים. לדאבוננו, אפילו מבחינה אינטליגנטית לא תמיד הם עולים על ההורים. מי מבטיח, אם כן, שאיזה הורה אינטליגנטי לא ינופף בפני המורה בתעודה בנו, המנוסחת באופן לא כל כך אינטליגנטי?"

כדי לקדם את פני הרעה נמצאו פיתוינות במשרד החינוך. שם ישבו והכינו נוסחתי-מוכנות-מראש - מיגוון של הערכות משומרות, שהגן יכול המורה לדלות הערכה שתתאים לצרכיו. ההערכות המורצעות לו הן במיבחר כימעט כלתי מוגבל, ולמורה, הרוצה בכך, שמורה הזכות להוסיף וריאציות כהנה וכהנה, בהתאם למצבו של התלמיד.

בין הנוסחות המוצעות ניתן למצוא, למשל, במיקצוע האנגלית: "אתה כותב נכון את האותיות", "עליך לחזור ולשנות את המילים החדשות". בהיסטוריה: "אתה יודע להשתמש במקורות בצורך הרחבה, השלמה והעמקה", "כדאי שתחזור ותלמד את המושגים". בהשבון ובהנדסה: "אתה משרטט בדייקנות ונקי", "עליך ללמוד לחשב בנוריות". בחינוך גופני: "אתה מגלה התנהגות ספורטיבית", "עליך להקפיד ולהופיע בתלבושת מתאימה". בהערות כלליות: "השתדל להמשיך ולבסס את ידיעותיך", "טרם הגעת להישגים משיעורי רצון, השתדל יותר", וכך הלאה.

250 בתי-ספר יסודיים, מתוך 1100 בכל הארץ, כבר אימצו את השיטה. והיו ביניהם שאף ציוו להדפיס גליונות תעודה חדשים, שהלמו את הסגנון החדש. אפילו בתי-ספר דתיים, כמו בר אילן בהרצליה, בחרו להצטרף אל הגל הפדגוגי החדש. השיטה חדשה בנויה על ההנחה, כי ה-

דעתנות

לדעת המנהל מילוא, השיטה החדשה מתאימה למיכלול הוויתם ורגשותיהם של התלמידים בבית-הספר היסודי. "למה להכניס ילדים בגיל הרך ללחץ ולתחרות על הישגים?" הוא אומר. "החיים שמחכים להם מלאים במאלא לחץ ותחרות. יש להם זמן להתחשל בכיתות גבוהות יותר, בחטיבת הביניים ובבית-הספר התיכון. התחרות תיות, הלחץ והאימה מפני הציונים, בגיל הרך, רק יוצרים תסביכים ומולידים בעיות".

גם מבחינת ההורים השיטה החדשה עדיפה. טוען מילוא: "יש לי כאן תלמידים שאילו היו מביאים הביתה תעודה שאיננה טובה, האבא היה מחכה להם בברזל מלובן. כיום, גם אם התלמיד מתקשה בלימודים אנחנו לא הופכים אותו לכישלון. עלידי מתן ציון שלילי בתעודה, ההערכה מכוונת אותו לקראת שיפור הישגיו, ואיננה מביישת אותו בפני הוריו. ההורים עצמם מרוצים יותר. מתוך התעודה החדשה הם לומדים הרבה יותר על מצבו של בנם בלימודים, מאשר מתוך אוסף של ציונים נבובים. ההשוואות בין אחים פסקו; השאלה הטיפשית, למה הוא קיבל טוב-מאד ואתה רק טוב? כבר לא

ציון מהווה הסוואה לדבר אובייקטיבי. כביכול, שלא קיים כלל במציאות. כתוצאה מכך נקבעים הציונים מתוך השוואה סובייקטיבית כלשהי בין הישגי התלמידים השונים ביחס לחומר הנלמד. השוואה זו יוצרת תחרות בין התלמידים, לקראת יתר הישגיות.

תחרות זאת מוקעת כיום כשלילית וכמויקה. הפדגוגיה המודרנית קובעת, כי יש להתייחס אל כל תלמיד על פי יכולתו, ולא על פי יכולת חבריו. התלמיד המצטיין לתעודת חברו, שקיבל ציון טוב ממנו, רואה בכך כישלון אישי. במצב זה של השוואות ומירוץ-הישגי אין התלמיד משפר את לימודיו, אלא להיפך - מצבי הלחץ גורמים לעתים לכישלונות וליאוש. בעיות יסודיות אלה עמדו לנגד עיני

רק מורים חסרי אינטליגנציה, או פשוט עצלנים, פוסלים את השיטה החדשה, "טוען המנהל יצחק מילוא"

לימוד משמעותי? אני, אישית, לא מסוגל להעניק ציון שלילי לתלמיד שלא רץ אצלי די מהר, או שלא קפץ לגובה המינימלי שקבעו בסבלות האימון. מה הוא אשם אם עשה את מירב המאמצים, ובגלל כושרו הגופני לא הצליח? האם בגלל זה מגיע לו ציון נחות מחברו, שקפץ גבוה יותר או רץ מהר יותר? אני לא הייתי מסוגל לעשות לו עולל כזה. אצלי הם קיבלו כולם ציון 'טוב' בתעודה.

רבים חולקים על דעתו של בני קונפורטי. "לדבר על לימוד משמעותי ותודעת-לימוד אצל ילדים, זה להפריח כרורות נבובות באוויר", אומרת מורה ותיקה מ"מל-אביב, המתנגדת לשיטת ההערכות החדשה. "ילד אוהב חופש, אוהב יותר להתפרפר מהלימודים ולשחק כדורגל בחוץ. מאשר

נשאלת. בתי-הספר לא עומדים עוד מול ים ההורים, שהיה מציף אותנו אחרי חלוקת התעודות. השאלות: 'למה זה מגיע ל'בני? או, תעוררו לו, איך הוא יכול להתקבל לבית-ספר תיכון עם תעודה כזו זאת?' כבר לא נשאלות.

מול מחייבי השיטה, המלאים רוח התלהבות, ניצבים אנשי הוראה המעלים ספקות לא-קלים. הטענה המרכזית היא "נגד הנוסחות האחידות, שהוציא משרד החינוך. נוך, לא קשה לראות, לדברי הספקנים, איך מטשטש ההבדל העקרוני בין המורה שנותן הערכה, שהיא שטאגן של נוסחה משומרת, ללא התייחסות אישית, לבין המורה שנותן הנותן ציון מיספרי, על סמך ממוצע חשבונני של בחינות, ומבלי להתייחס אישית לתלמיד. לא קשה לראות, אומרים

נגד השיטה החדשה מתייצבת שרה וילנציק, אמו של רני, הטוענת כי לבנה, חסרים הציונים הטובים בתעודה."